

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Seiskaluokat metsässä -

Ryhmyttäminen osana Kotimäen koulun ja Kaarinan nuorisopalveluiden yhteistoimintaa

Kati Koskinen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)
Marraskuu 2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Kati Koskinen	Sivumäärä 29 ja yksi liitesivu
Työn nimi SEISKALUOKAT METSÄSSÄ- Ryhmäyttäminen osana Kotimäen koulun ja Kaarinan nuorisopalveluiden yhteistoimintaa	
Ohjaava opettaja Osmo Jurvanen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Kaarinan kaupunki/Nuorisopalvelut	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni on kuvaus toimivasta tavasta saada mahdollisesti kokonaan uuden peruskoulun seitsemännen luokan oppilaat toimimaan hyvin keskenään. Esimerkkikouluna on Kotimäen yläkoulu Kaarinan Littoisissa. Tällaisen ryhmäytymispäivän tarkoituksena on myös tiedottaa nuorisopalveluiden ja muiden toimijoiden tarjonnasta yläkoulua aloittaville oppilaille. Ryhmäytyminen on tärkeä tavoite, koska luokan oppilaat saattavat tulla monista eri kouluista ja olla tuntemattomia toisilleen. Kiusaaminen ja syrjiminä todennäköisesti vähenevät luokissa ja kouluissa, mikäli oppilaat kunnioittavat toisiaan ja toistensa ajatuksia. Opinnäytetyössä käydään hieman läpi erilaisia ryhmiä sekä ryhmäyttämisen käsitettä. Lisäksi suunnittelen kehitystoimenpiteenä jatkopalautelomakkeen tekoa ja käyttämistä. Itse ryhmäytymispäivässä palauteosio on hyvin lyhyt, ja siksi se ei mielestäni tuo riittävästi esille oppilaiden tuntemuksia päivän onnistumisesta. Jatkopalautelomakkeessa kysytään kiusaamisesta sekä siihen puuttumisesta. Oppilailta kysytään myös ehdotuksia toiminnoiksi, joiden avulla päivistä saataisi entistä toimivammat. Lomakkeen käyttöönotto toisi ryhmäytymispäivien järjestäjille uusia ideoita sekä auttaisi opettajia puuttumaan luokassa havaittavaan kiusaamiseen.</p>	
Asiasanat koulu, ryhmäytyminen, palaute	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Civic activities and youth work

ABSTRACT

Author Kati Koskinen	Number of Pages 29 and one attachment page
Title SEVENTH GRADERS IN THE FOREST- Grouping as a part of cooperation between Kotimäki elementary school and Kaarina Youth services	
Supervisor Osmo Jurvanen	
Subscriber and/or Mentor City of Kaarina/Kaarina Youth services	
Abstract <p>My thesis is a description of a functional way to make school classes work together. Pupils in these classes may be strangers to each other, but still they have to cooperate during the school year. I use Kotimäki school in Kaarina, Littoinen as my example school. The aim of these days is also to inform the pupils about the youth services and about the functions other professions provide. Bullying and discrimination probably decreases, if the pupils know each other and respect other peoples thoughts. I go through different kinds of groups a bit and also the term grouping. In addition I'm planning to do a follow-up feedback form as a development action. In the end of the grouping day the feedback section is very short. That's why I feel that it does not reflect how the pupils think about the day and how the day has succeeded. In the follow-up feedback form I will ask about bullying and if it has been easier for the pupils to intervene if they see bullying. I will also ask, what changes they would make to the actions that take place during the day. These suggestions would make the days even more functional. The answers would also give the teachers more tools to intervene, if they notice bullying.</p>	
Keywords school, grouping, feedback	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	
2 MITÄ OVAT RYHMÄT JA RYHMÄYTTÄMINEN?	6
2.1 Erilaisia ryhmiä	6
2.2 Ryhmäyttäminen käsitteenä	7
3 KOULUN JA NUORISOPALVELUIDEN YHTEISTYÖ	8
3.1 Yleistä koulun ja nuorisotoimen yhteistyöstä	8
3.2 Yhteistyön toimintamuodot Kaarinassa	9
3.3 Ryhmäytyminen toimintamuotona	11
4 RYHMÄYTYMISPÄIVÄT KOTIMÄEN YLÄKOULULLA	13
4.1 Ryhmäytymispäivien suunnittelu	13
4.2 Ryhmäytymispäivien toteutus	14
4.3 Ryhmäytymispäivien palautteen kerääminen ja arviointi	19
5 RYHMÄYTYMISPÄIVÄN SATOA JA KEHITTÄMISEHDOTUS	20
5.1 Ryhmähengen parantuminen ja sosiaalisten kontaktien luominen	21
5.2 Yhteistoiminnan ja yhteisöllisyyden lisääntyminen	22
5.3 Tiedottaminen	23
5.4 Jatkopalautelomakkeen tekeminen ja käyttö	24
6 YHTEENVETO	26
LÄHTEET	29
LIITTEET	30

1 JOHDANTO

Nuoret ja nuorten ryhmät esiintyvät usein esimerkiksi mediassa melko negatiivisessa valossa. Mopopoikien ryhmäkokoonnutumisia eli mopomiittejä valvotaan poliisin toimesta ja kauppojen edustoilla aikaansa viettävien nuorten käyttäytymistä ruoditaan paikallislehdissä paheksuvaan sävyyn. Nämä samat nuorten ryhmät juovat alkoholia koulujen pihilla ja rikkovat yhteistä omaisuutta. Siltikin he kokoontuvat, koska he tarvitsevat ryhmään kuulumisen tunnetta. Koulu ja nuorisopalvelut voivat auttaa tässä asiassa tekemällä yhteistyötä ja tarjoamalla nuorille mahdollisuuden kuulua ryhmään. Kun yhteistyö on positiivista ja tarkoituksenmukaista, nuorten ryhmäpaine helpottuu ja he saavat hyviä kokemuksia. Ryhmäytymispäivät ovat yksi tällainen yhteistyön muoto, ja niistä kerronkin opinnäytetyössäni.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on myös vahvistaa ryhmäytymispäivien arviointia ja kehittämistä palvelevaa ymmärrystä. Ryhmäytymistä tarkastellaan nuorisotyön ja koulun yhteistyön työmuotona. Ryhmäytymispäivien tavoitteena on vahvistaa kyseisen luokan yhteisöllisyyttä, ryhmähenkeä ja oppilaiden kiinnittymistä uuteen oppimisympäristöönsä koulunkäynnin siirtymävaiheessa alakoulusta yläkouluun.

Ensimmäisessä pääluvussa pohdin erilaisia ryhmiä ja ryhmäyttämistä käsitteinä. Ryhmäyttäminen tarkoittaa ryhmäytymistoimintaa ja ryhmäytyminen ryhmän muodostumista ja tavoitetta. Opinnäytetyössäni kuljetaan käsitteiden ja käytännön aineistoksi valitsemani Kaarinan kaupungissa sijaitsevan Kotimäen yläkoulun ryhmäytymispäivien tarkan kuvauksen kautta miettimään kehittämissuhteita tulevia ryhmäytymispäiviä ajatellen. Kehittämistavoitteekseni olen valinnut jatkopalautelomakkeen tekemisen. Sen avulla saataisiin lisätietoa siitä, onko ryhmäytymispäivistä ollut koululuokille hyötyä.

Kotimäen yläkoulun ryhmäytymispäivien tavoitteita ei ole kirjattu ylös. Tavoitteet ovat kuitenkin kaikilla päiviä järjestävillä tahoilla (koulu, nuorisopalvelut, seurakunta) samat ja selkeät. Tavoitteiden tietäminen on osa opettajien ja ohjaajien ammatillista osaamista. Ensisijaisena tavoitteena on tutustuttaa luokan oppilaat toisiinsa sekä ohjata heitä toimimaan ryhmänä yhteisöllisyyden saavuttamiseksi. Lisäksi ryhmäytymispäivästä pyritään tekemään virkistävä ja uusia taitoja opettava tapahtuma.

2 MITÄ OVAT RYHMÄT JA RYHMÄYTTÄMINEN?

Tässä pääluvussa kerron erilaisista ryhmistä ja ryhmäyttämisen käsitteestä. On tärkeää tietää, millaisia ryhmiä on olemassa, jotta niiden toiminnan tavoite olisi mahdollisimman selkeä ja kulloinkin kysessä oleva ryhmä saisi toiminnasta kaiken mahdollisen hyödyn. Ryhmäyttämisen käsitteen avaaminen helpottaa sekä ohjaajan ymmärrystä asiasta että tuo lukijalle tietoa tästä toiminnasta ja sen päämäärästä.

2.1 Erilaisia ryhmiä

Ryhmiä voidaan jakaa eri kategorioihin erilaisten tekijöiden perusteella. Ryhmän kiinteys ja ryhmän jäsenten keskinäisten suhteiden laatu jakaa ryhmät kahteen. Näitä ovat primaariryhmä (henkilökohtaisiin suhteisiin perustuva kiinteä, itselle tärkeä ryhmä, kuten perhe) sekä sekundaariryhmä (etäinen, ei- henkilökohtaisiin suhteisiin perustuva primaariryhmää usein suurempi, kuten työyhteisö). (Himberg & Jauhiainen 1998, 100.)

Ryhmään kuuluminen on toinen jakava tekijä. On olemassa jäsenryhmä eli sisäryhmä, johon ihminen kuuluu jäsenenä ("me"). Samoin on olemassa ulkoryhmä, johon ihminen ei kuulu jäsenenä ("he"). Kolmas tähän kategoriaan kuuluva ryhmä on viiteryhmä eli ryhmä, johon ihminen mielellään samaistuu ja vertaa itseään. (mt., 100.)

Ryhmäkoko on myös merkittävä jakoperuste. Siihen kuuluvat pienryhmä (enintään 8-10 henkinen ja helppo vuorovaikutussuhde toisiin) sekä suurryhmä (isompi, esimerkiksi luentotilaisuus). Ryhmän koostumus jakaa ryhmät kahteen, homogeeniseen eli yhtenäiseen ja samanlaisista jäsenistä koostuvaan sekä heterogeeniseen eli epäyhtenäiseen, erilaisista jäsenistä koostuvaan. Viimeinen jakotapa voidaan tehdä ryhmän toiminnan tarkoituksen perusteella. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi terapia- ja johtoryhmät. Molemmat edellä mainituista ryhmistä kuuluvat tavoitteellisiin ryhmiin. Terapiaryhmässä tavoitellaan fyysistä tai psyykkistä parantumista tai helpotusta elämän ja arjen sujumiseen. Johtoryhmän tehtävä on esimerkiksi yrityksen strategian suunnittelu ja toteuttaminen. Näitä toiminnan tarkoituksen mukaan jaoteltuja ryhmiä on neljää tyyppiä: yhteisöt, tavoitteelliset ja satunnaiset ryhmät sekä sosiaaliset ver-

kostot. (mt., 100.) Sosiaaliset verkostot tarkoittavat ihmisen fyysisiä toimintaympäristöjä (perhe, koulu, harrastukset jne.) sekä virtuaalisia ympäristöjä kuten internetin keskustelufoorumit ja sosiaalinen media, muun muassa Facebook.

2.2 Ryhmäyttäminen käsitteenä

Ryhmäyttäminen tarkoittaa erilaisiin toiminnallisiin tehtäviin perustuvaa prosessia, jonka avulla ryhmän turvallisuus vaiheittain kasvaa (Aalto 2002a, 19). Aalto on kuvannut kirjassaan turvallisuuden tasot, joiden mukaan ryhmän yhdessäolon tavoitteita voidaan kuvata. Turvallisuuden tasot ovat: pelkäävä ryhmä (T1), turvaton ryhmä (T2), tuntematon perusturvallinen ryhmä (T3), tuttu ja turvallinen ryhmä (T4), avoin ryhmä (T5), heikkoutta hyväksyvä ryhmä (T6), haavoittuvuutta salliva ryhmä (T7) sekä armahtava ryhmä (T8) (Aalto 2002a, 16- 17). Koululuokkien ryhmäyttäminen sijoittuu Aallon mukaan tasolle T5, joka kuvastaa siis avointa ryhmää. (Aalto 2002a, 19-20.). Aalto kertoo avoimen ryhmän tarkoittavan tässä ryhmää, jossa kaikkien mielipiteet hyväksytään (Aalto 2002a, 17). Turvallisuuden asteen tunnistaminen helpottuu myös erilaisten signaalien avulla. Näitä signaaleja ovat ohjaajan itsetyöskentely ja ryhmän itseilmaisun taso. (Aalto 2002a, 21.)

Ohjaajan itsetyöskentely tarkoittaa sitä, että hän aistii ryhmän turvallisuuden asteen. Ohjaajan omat kokemukset hänelle tutuista ryhmistä saavat tämän reaktion aikaan. Ohjaaja siis tunnistaa, mihin suuntaan harjoitetta kannattaa viedä. Yleensä tämä onnistuu parhaiten silloin, kun ryhmä on tuttu. Ryhmän itseilmaisun taso on myös hyvä mittari. Ihmisissä on erilaisia minuuden ulottuvuuksia, kuten tunteet, luovuus, traumat ja unelmat. Näiden ulottuvuuksien ilmaisu siis kertoo ryhmän turvallisuudesta, ts. mitä ollaan valmiita jakamaan ryhmän kanssa. (Aalto 2002a, 21- 22.)

Ryhmäyttämisessä on tärkeää muistaa kaksi asiaa: ryhmät ovat turvallisuutensa suhteen lähtökohdiltaan kovin erilaisia ja itse ryhmäytymisen nopeudet vaihtelevat eri ryhmillä (Aalto 2002a, 25). Mielestäni koululuokka on mielenkiintoinen tässä kohtaa sen takia, että ryhmän jäsenet tulevat erilaisista perhetaustoista. Heillä on lisäksi erilaiset harrastukset ja mielenkiinnon kohteet sekä he ilmaisevat itseään monin eri tavoin. Toisaalta luokalla voi olla myös hyvin paljon samankaltaisuutta edellä mainitsemisissä asioissa.

3 KOULUN JA NUORISOPALVELUIDEN YHTEISTYÖ

Tässä pääluvussa on tietoa koulujen ja nuorisotoimen yhteistyöstä yleensä. Kouluilla ja kuntien sekä kaupunkien nuorisotoimilla on ollut yhteistyötä jo useamman vuoden aikana. Nykyään tätä yhteistyötä on pyritty lisäämään, koska nuorisotyöntekijöiden käytännöllistä ammattitaitoa kaivataan täydentämään opettajien pedagogisia taitoja. Kerron myös tarkemmin Kotimäen koulun ja Kaarinan nuorisopalveluiden yhteistyöstä.

3.1 Yleistä koulun ja nuorisotoimen yhteistyöstä

Kirsi Pohjola Mikkelin Ammattikorkeakoulusta on tehnyt vuonna 2010 tutkimusraportin aiheesta ”Nuorisotyö koulussa- nuorisotyö osana monialaista oppilashuoltoa.” Raportissa Pohjola tarkastelee nuorisotyöntekijöiden roolia koulumaailmassa. Hankkeeseen osallistuvat yläkoulut sijaitsivat ympäri Kouvolan aluetta, muun muassa Sippolassa, Inkeröissa ja Valkealassa. Mukana oli myös Kouvolan seudun ammattiopisto. (Pohjola 2010, alkusanat)

Koulun monialaisessa työyhteisössä ovat mukana kaikki opettajat, koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja sekä koulun aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestävät tahot. Pohjola haluaisi nähdä monialaisuuden ja moniammatillisuuden uudella tavalla. Sen pitäisi nousta kouluyhteisön toiminnan arjesta ja arjen tarpeista. Uusi tapa olisi Pohjolan mielestä nuorisotyön sijoittuminen kouluyhteisöön tukemaan lapsia ja nuoria oppimisympäristössään. (Pohjola 2010, 1)

Pohjola toteaa raportin alkumetreillä mielestäni hyvin: ”Lähtökohtaisesti ei tulisi pohdita sitä, millä tapaa lapsi ja nuori sopeutuvat kouluun, vaan millä tapaa koulun moniammatillisten toimintatapojen pitää kehittyä vastaamaan tämän päivän oppimisen ja sosiaalisuuden tapoja ja tarpeita, miten ohjata ja tukea nykykulttuurissa eläviä lapsia ja nuoria” (Pohjola 2010, 2). Samaa pohtivat Päivi Nykyri (Euroopan terveet koulutverkoston koordinaattori) ja Kristina Salonen (Suomen Mielenterveysseuran viestintäjohtaja) Helsingin Sanomien verkkopalvelussa Vieraskynä- kolumnissa aiheella ”Kouluyhteisöön kuulumisen tukee lapsen mielenterveyttä” (hs.fi, viitattu 15.11.2011).

Nykyrin ja Salosen ajatukset koulumaailman arjesta ovat pitkälti samanlaisia kuin oma pohdintani. He tuovat esille tietoa lapsille sekä nuorille tärkeistä asioista kuten aikuisen johdonmukaisuus ja oikeudenmukaisuus. Nämä aikuisten piirteet lisäävät lasten ja nuorten turvallisuudentunnetta. Mikäli oppilaiden vanhemmat tekisivät enemmän yhteistyötä opettajien kanssa, olisi lapsien helpompi kokea aitoa välittämisen tunnetta. Myös opettajien jaksaminen lisääntyisi, mikäli yhteistyötä olisi enemmän. Toivoisin myös näkeväni enemmän vanhempia kouluilla ja nuorisotoimissa. Jokaisella taholla on kuitenkin yhteisenä päämääränä jaksava, osaava ja jopa onnellinen lapsi ja nuori.

3.2 Yhteistyön toimintamuodot Kaarinassa

Kotimäen koulu sijaitsee Kaarinassa Littoisten kaupunginosassa Turun ja Kaarinan rajalla. Kaarina yhdistyi vieruskunnan Piikkiön kanssa vuonna 2009 noin 31000 asukkaan kaupungiksi Kaarinaksi. Kotimäen koulu muodostuu Ristikallion alakoulusta, jossa sijaitsevat alakoululuokat 1- 2 sekä Kotimäen koulusta, jossa sijaitsevat alakoululuokat 3- 6 sekä yläkoululuokat 7- 9. Kaikkiaan Kotimäen koululla on noin 670 oppilasta. Kotimäen uusi ala- ja yläkoulurakennus on valmistunut vuonna 2005. Kaiken kaikkiaan Kaarinassa on 11 koulua, joista yksi, St. Karins Svenska Skola, on ruotsinkielinen. Ryhmäytymispäiviin osallistuvat kaikkien Kaarinan alueen koulujen seitsemännet luokat vuorotellen.

Kotimäen yläkoululla ja Kaarinan nuorisopalveluilla on ollut yhteistyötä koko sen ajan, kun koulu on sijainnut nykyisellään paikalla eli kuusi vuotta. Yhteistyön muodot ovat vaihdelleet pelkästä koulun yhteydessä sijaitsevan nuorisotilan auki pidosta koululaisille järjestettäviin kerhoihin ja tätä opinnäytetyötä käsitteleviin ryhmäytymispäiviin. Kotimäen koulu on yksi verkostoyhteistyökumppaneista, jonka kanssa Kaarinan nuorisopalvelut tekee yhteistyötä. Koulun yhteydessä sijaitseva Kotimäen nuorisotila on avoinna kaikille littoislaisille lapsille ja nuorille ikäluokissa 9- 17- vuotiaat. Koulun ja nuorisotoimen hyvästä yhteistyöstä on monia esimerkkejä ympäri Suomen. Helsingissä esimerkiksi Torpparinmäen nuorisotalo sijaitsee koulun kanssa samassa rakennuksessa (Torpparinmäen nuorisotalo, viitattu 15.11. 2011). Kotimäen koululla

yhteistyömuotoina nuorisopalveluiden kanssa ovat lisäksi koulupäivystys sekä tarpeellisiin kokouksiin ja vanhempainiltoihin osallistuminen.

Koulupäivystys pidetään Kotimäen koululla keskiviikkoisin. Silloin nuorisotyöntekijä on oppilaiden keskuudessa välitunnilla vaikkapa pitämässä tietokilpailua tai muuten vain läsnä koulun tiloissa. Läsnäolo mahdollistaa sen, että tarvittaessa oppilaat voivat lähestyä nuorisotyöntekijää mieltä askarruttavissa asioissa tai ihan vain jutustellakseen. Koulupäivystykset on koettu hyväksi myös opettajien taholta muun muassa siksi, koska oppilaille tarjotaan silloin enemmän tekemistä välituntisin. Lisäksi oppilaat tulevat juttelemaan vapautuneemmin nuorisotyöntekijälle, koska hänet yhdistetään vapaa- ajantoihintoihin. Nykyään Kaarinan kouluilla ovat töissä kouluohjaajat, jotka ovat päivittäin oppilaiden keskuudessa tukien ja tarjoten esimerkiksi edellä mainittua välituntitoimintaa. Nuorisotyöntekijöiden tekemät koulupäivystykset tulevat todennäköisesti vähenemään kouluohjaajien aloitettua työt, koska päällekkäisen työn tekeminen ei ole resurssien hyötykäyttöä.

Tarpeellisia yhteistyökokouksia ovat sellaiset kokoukset, joissa käsitellään koululle ja nuorisotilalle yhteisten lasten tai nuorten asioita. Oppilashuoltoryhmän kokouksiin osallistuminen on Kaarinassa harkinnanvaraista nuorisotyöntekijälle. Oppilashuoltoryhmässä käsitellään erityistukea tarvitsevien oppilaiden sekä luokkien häiriökäyttäytymisen asioita. Joskus on kuitenkin tapauksia, jolloin tiedon jakaminen saattaa olla tarpeellista. Silloin kyse on jostakin oppilaasta, joka esimerkiksi käyttäytyy huonosti sekä koulussa että nuorisotilassa.

Vanhempainiltoihin osallistuminen on myös tärkeää. Vanhempainiltoja järjestetään keväisin ja syksyisin sekä aina tarvittaessa. Näissä illoissa voidaan esitellä nuorisopalveluiden toimintaa sekä tiedottaa vanhempia ajankohtaisista asioista ja ilmiöistä koskien nuorten elämää. Vanhempainiltoja koko Kaarinan alueella ovat olleet muun muassa kotibileet sekä nuorten päihteidenkäyttö. Ongelmaksi koituu se, että ne vanhemmat, keiden pitäisi tulla kuuntelemaan yllä kerrotuista asioista, ovat usein poissa. Paikalla ovat usein olleet ainoastaan lastensa asioista jo alunperin kiinnostuneet vanhemmat.

Ryhmäytymispäiviin liittyy mielenkiintoinen piirre koskien seitsemänsien luokkien vanhempainiltoja. Kun jokaisen koulun seitsemännet luokat ovat käyneet omat ryhmäytymispäivänsä läpi, kutsutaan luokkien vanhemmat Vuolahteen vanhempainiltaan (koulu kerrallaan). Vuolahti on Kaarinan kaupungin omistama leirialue, jossa pidetään muun muassa nämä ryhmäytymispäivät sekä leirejä. Myös yksityiset henkilöt voivat vuokrata alueen käyttöönsä. Vanhemmille tarjotaan linja- autokyytiä koululta Vuolahteen, jotta kaikkien ei tarvitsisi tulla omalla autolla. Kaikilla ei toki edes välttämättä ole omaa autoa.

Vanhemmat kiertävät lyhyen metsässä kulkevan inforastiradan, jonka varrella he saavat tietoa koulun edustajilta (rehtori, kuraattori, kouluterveydenhoitaja ja luokanvalvoja) sekä nuorisopalveluiden ja seurakunnan edustajilta. Myös poliisi on ehtiesään paikalla. Nuorisopalveluiden ja seurakunnan rastilla vanhemmat pääsevät keilemaan samoja tehtäviä kuin mitä heidän lapsensa ovat aikaisemmin suorittaneet. Rastien jälkeen vanhemmille tarjotaan nuotiomakkaraa ja kahvia sekä pullaa, ja he saavat keskustella vapaasti toimijoiden kanssa. Näistä vanhempainilloista on tullut todella hyvää palautetta juuri sen takia, että vanhemmat kokevat ulkoilman ja reippaan yhdessäolon hienoksi asiaksi. Heistä on myös hauska suorittaa samoja tehtäviä kuin heidän lapsensa ovat päivällä suorittaneet.

3.3 Ryhmäytyminen toimintamuotona

Ryhmäytyminen on tärkeä osa ryhmän muodostumista. Se tekee ryhmästä kokonaisen ja hyvin toimivan. Ryhmän sisäiset jännitteet helpottavat ja jopa katoavat. Ryhmäytymisessä opetellaan tuntemaan toisten ajatuksia ja tapoja ilmaista itseään. Siinä opetellaan myös kuuntelemaan ja antamaan puheenvuoroja. Ryhmädynamiikka on tärkeä ryhmää koossapitävä voima. Se voi toisaalta olla myös hajottavaa. Kurt Lewinin kenttäteoriassa kerrotaan ryhmädynamiikan olevan yhteisen tilanteen ja osallistujien siitä tekemien tulkintojen katkeamatonta vuorovaikutusta (Himberg & Jauhiainen 1998, 113).

Lewinin mukaan yksilön käyttäytyminen on tulos persoonallisuuden ja ympäristön yhteisvaikutuksesta: se riippuu aina sekä hänen yksilöllisistä piirteistään ja pyrkimyksistään että hänen suhteestaan käsillä olevaan tilanteeseen. (mt., 113.) Erilaiset muu-

tokset yksilössä muuttavat myös ryhmän toimintaa. Ihminen voi esimerkiksi väsyessään muuttaa ryhmätilannetta (ryhmän keskustelu tai toiminta hajoaa ja muut jäsenet ärtyvät). Tällöin yksilön oma toiminta (asiaan keskittyminen) voi muuttaa tilannetta parempaan suuntaan tai hänen yhä enemmän ilmituleva väsymys tai huonotuulisuus voi viedä kokonaan pohjan pois keskustelulta tai toiminnalta. (mt., 115.)

Ryhmäytymistä on käsitelty myös oppikirjassa Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Vaikka teos käsittelee enemmän terapeutteja pienryhmiä ja niiden dynamiikkaa ja toimintatapoja, löytyy siitä yhteneväisyyksiä myös opinnäyte-työni aiheeseen. Oppikirja tuo esiin ryhmää hoitavia tekijöitä. Esittelen niitä seuraavaksi.

Tiedon jakaminen on hyvin tärkeää. Varsinkin ryhmän jäsenten kokemusperäinen tieto antaa aihetta ryhmän sisäiselle pohdinnalle. Jokainen ryhmässä voi tuoda tämän tiedon avulla esiin asiantuntijuuttaan. Ryhmään kuulumisen on toinen tärkeä näkökulma. Kokemusten jakaminen ja ryhmän tarjoama huolehtiminen saattaa olla jopa elintärkeää. Kirjassa mainitaan myös avautuminen, hyväksyntä sekä toivon herättäminen ja löytyminen. Ryhmän jäsenet siis rohkaistuvat kertomaan itsestään henkilökohtaisia asioita. Jollakulla ryhmäläisellä saattaa olla ongelmia, jolloin muiden kokemukset auttavat häntä eteenpäin ongelmien ratkaisemisessa. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2002, 202- 203)

Lisäksi kirjassa mainitaan hoitavina tekijöinä samankaltaisuuden kokeminen, toisen auttamisen kokemus, ihmissuhdetaitojen ja sosiaalisten taitojen oppiminen sekä sosiaalinen tuki. Samankaltaisuutta ilmenee kun jokaisella ryhmässä on yhteinen tavoite. Kun ihmisiä vielä kiinnostaa samat asiat, yksilö tulee helpommin ymmärretyksi. Ryhmän jäsenten itsetuntoa kohottaa se seikka, että he voivat olla apuna toiselle ryhmän jäsenelle. Ihmissuhdetaitoja opetellaan peilaamalla omia näkemyksiään itsestään ja vuorovaikutustaidoistaan. Sosiaalinen tuki tarkoittaa kannustavaa ilmapiiriä, jossa keneltäkään ei vaadita liikaa. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2002, 203- 204)

4 RYHMÄYTYMISPÄIVÄT KOTIMÄEN YLÄKOULULLA

Kotimäen koulun ja Kaarinan nuorisopalveluiden yhteistyössä järjestämät ryhmäytymispäivät ovat perinteinen jokasyksyinen tapahtuma. Niiden suunnitteluun ja toteutukseen käytetään aikaa ja paneutumista, jotta seitsemänsien luokkien oppilaat saavat lisäpontta opiskeluihinsa ja mukavan ryhmähengen luomiseen sekä kohottamiseen. Ryhmäytymispäivien kokonaisuuteen kuuluu tärkeinä osina suunnittelu, toteuttaminen sekä palautteen kerääminen ja arviointi.

4.1 Ryhmäytymispäivien suunnittelu

Hyvissä ajoin kevättalvella kokoontuvat ryhmäytymispäivien tekijät yhteen. Kokoonpanoon kuuluu nuorisotyöntekijöitä, koulukuraattoreita, seurakunnan työntekijöitä ja mahdollisesti erityisopettajia. Nämä ammattikunnat toimivat kaikki päivän ohjaajina. Ryhmäytymispäivän pääkoordinaattorina toimii yksi nuorisotyöntekijä sekä yksi seurakunnan työntekijä. Pääkoordinaattorit valitaan ohjaajien oman halukkuuden mukaan. Erityisopettajat eivät osallistu varsinaisiin ohjaustehtäviin, vaan he osallistuvat päivään vain olemalla mukana. Tukioppilastoimikuntien opettajilla on myös tärkeä rooli suunnittelu- ja toteutusryhmässä. Tukioppilaat nimittäin tekevät aamupäivän ohjelman varsinaisessa ryhmäytymispäivässä. Tukioppilaille on hyvin tärkeää saada osallistua ryhmäytymispäivään, koska myös heidän pitää opetella tuntemaan luokkansa oppilaat. Lisäksi tukioppilaat näyttävät hyvää esimerkkiä kenties tuleville tukioppilaille.

Ensimmäisessä suunnittelukokouksessa jaetaan vastuutehtävät. Tehtäviä ovat päivien vastaavana toimiminen, ruokailun järjestäminen, rastihenkilöstönä toimiminen sekä paikan ja tarvittavien linja- autojen varaaminen. Linja- autoja tarvitaan sekä oppilaiden kuljetuksiin että vanhempainiltoja varten. Koulujen vanhempainillat pidetään samassa paikassa Vuolahdessa, aina kunkin koulun kaikkien seitsemänsien luokkien käytyä omassa ryhmäytymispäivässään.

Ruokahuollossa on tärkeää, että oppilaiden allergiatiedot tulevat kirjatuiksi. Luokanvalvojat ilmoittavat luokkansa tiedot koulukuraattorille, joka toimittaa ne koottuina keskuskeittiölle. Vuolahden leirialue varataan syksyksi hyvissä ajoin, koska paikkaa

käyttävät ympäri vuoden muutkin tahot. Linja- autojen tilaamisessa on ollut melkein joka vuosi jotain ongelmia, joten sen kanssa täytyy olla erityisen tarkka.

Kotimäen koulusta on päivässä aina kaksi luokkaa, yleensä parit ovat 7 A ja 7 B sekä 7 C ja 7 D. Erityisluokka 7 E on jommassakummassa päivässä mukana. Yläkoulu- luokkien koot vaihtelevat Kaarinan alueella 20- 26 oppilaan välillä. Erityisluokilla luokkakoot ovat huomattavasti pienemmät. Enimmillään tällaisessa luokassa on noin kuusi oppilasta.

4.2 Ryhmäytymispäivien toteutus

Syksyllä koulujen alettua on toiminnan aika. Varsinaisia ryhmäytymispäiviä on ollut Kotimäessä useimmiten kaksi, koska koulussa on neljä seitsemättä luokkaa. Lisäksi on viides erityisoppilaiden luokka. Tämä luokka on kuitenkin niin pieni, että sen oppilaat voivat olla jonkin muun luokan mukana. Ryhmäytymispäivien aikana ei ole koskaan huomattu mitään sellaista, minkä vuoksi erityisluokan oppilaat eivät voisi olla normaaliluokan oppilaiden kanssa samassa ryhmässä. Päinvastoin tuntuu siltä, että oppilaat tasapainottavat hyvin toisiaan.

Oppilaat kokoontuvat sovittuna aamuna kello 8.15 koulun parkkipaikalle, johon tilattu bussi on saapunut. Luokan tukioppilaat (4-5 kappaletta) ovat mukana, samoin luokanvalvoja, koulun nuorisotyöntekijä ja erityisopettaja. Seurakunnan työntekijät saapuvat paikalle Vuolahteen omilla kulkuneuvoillaan. Tukioppilailla on mukanaan tarvikelaatikko, johon he ovat koonneet tarvitsemiaan asioita, kuten palloja, pelikortteja ja niin edelleen. Tukioppilaat on valittu kahdeksannella luokalla toimintaan halukkaista nuorista. Heitä soveltuvuuttaan mietitään haastattelun ja toimintapäivän avulla. Jokaisella koululla on oma tukioppilasopettajansa, jonka kanssa tukioppilaat tekevät yhteistyötä.

Matkalla leirikeskukseen on hyvä kysellä oppilaiden kuulumisia ja hieman kartoittaa päivään osallistuvaa ryhmää. Useat oppilaat ovat tässä vaiheessa päivää vielä melko tuntemattomia myös nuorisotyöntekijälle, koska he saattavat tulla eri alakouluista. Toki jotkut heistä ovat tuttuja aikaisempien koulukohtaamisten perusteella (kävijöinä nuorisotilassa jne.) Kuitenkin jo linja- autossa huomaa ne oppilaat, jotka luultavasti

aiheuttavat erilaisia tilanteita päivän aikana. Tällaiset oppilaat ovat levottomia ja koväänisiä. Samoin luokkien hiljaiset erottuvat hyvin joukosta.

Auton saavuttua Vuolahteen oppilaat ohjataan keittiörakennuksen luo. Siellä heitä tervehtivät kaikki muut päivään osallistuvat työntekijät. Oppilaille kerrotaan myös päivän säännöistä. Säännöt ovat helppoja mukaelmia koulupäivän säännöistä, eikä mitään kurinpidollisia toimia yleensä päivän aikana tarvitakaan. Säännöt on sovittu suunnittelukokouksissa jo aikaisemmin.

Ryhmäytymispäivän pitopaikka, metsä, toimii rauhoittavana elementtinä. Kaarinassa ryhmäytymispäivät on perinteisesti pidetty luonnossa, koska oppilaiden pääsy pois luokkahuoneesta antaa paremmat valmiudet ryhmäytymisen onnistumiseen. Oppilaat ovat yleensä huomattavasti rennompia. Ainoastaan sateisella ilmalla huomataan ryhmien olevan rauhattomampia. Raimo Niemistön kirjassa Ryhmän luovuus ja kehitysheidot käydään tätä asiaa läpi. Niemistö toteaa, että ”ryhmä kokoontuu aina fyysisessä tilassa, joten on tärkeää, että tila mahdollistaa tavoitteellisen toiminnan eikä estä sitä” (Niemistö 1998, 51). Ohjaajat ovat kokemuksesta huomanneet, että ulkoilmassa tapahtuva toiminta sopii ryhmäytymispäivän tavoitteisiin, koska oppilaat ovat keskittyneempiä ja edellä mainitusti rennompia. Tämä mahdollistaa tiedon vastaanottamisen ja tehtäviin osallistumisen paremmin.

Aamupäivä alkaa ohjaajien perinteisesti vetämällä koppipallolla, jossa luokat leikki-mielisesti kilpailevat toisiaan vastaan. Koppipallo on muunnelma lentopallosta. Siinä palloa heitellään ensin omalla puolella korkeintaan kolme kertaa ja sen jälkeen yritetään pudottaa vastakkaisen puolen oppilaita heittämällä pallo verkon yli. Mikäli vastapuoli saa pallosta kopin, peli jatkuu normaalisti. Jos vastapuolen pelaaja ei saa palloa kiinni tai pudottaa sen, putoaa hän pois pelistä. Tukioppilaat ovat vahvistuspelaajina omien luokkiensa kanssa. Syöttövuoro siirtyy oppilaan pudottaneen joukkueen puolelle ja jatkuu niin kauan kunnes toiselta puolelta saadaan kaikki pudotettua. Ohjaajat koettavat saada omalla esimerkillään oppilaita kannustamaan omia luokkia.

Koppipallon jälkeen toimintaa jatkavat sitten tukioppilaat. Toinen luokka jää ulos omien tukioppilaidensa kanssa ja toinen luokka siirtyy sisätiloihin keittiörakennukseen omiensa kera. Tukioppilaat eli ”tukarit” leikkivät oppilaita erilaisin tutustumisleikein.

Tukioppilaat ovat edellisenä keväänä olleet nuorisotyöntekijän johdolla keskenään päivän retkellä Vuolahdessa suunnittelemassa ja kokeilemassa näitä leikkejä ja pelejä. Suosituimpia leikkejä ovat erilaiset viestit, kerro itsestäsi- leikit sekä sokot. Leikkeinä on ollut muun muassa Pelikortti- leikki, jossa kukin oppilas valitsee pakasta umpimähkään pelikortin ja kertoo sen jälkeen kortin luvun mukaisen määrän erilaisia asioita itsestään. Tässä harjoitteessa opitaan kuuntelemaan toista keskeyttämättä.

Aamupäivä päättyy lounaaseen, joka nautitaan kahdessa erässä. Ruokailun jakaminen kahteen erään tehdään siksi, että oppilaat eivät kerralla mahtuisi ruokailutilaan keittiörakennuksessa. Sovittu työntekijä on aamulla hakenut ruuan keskuskeittiöltä ja joku työntekijöistä on laittanut ruuat valmiiksi pöytään. Ruokailussa noudatetaan hyviä käytöstapoja ja siinä on pyritty korostamaan myös kouluruokailun tärkeyttä oppilaan jaksamisen kannalta. Oppilaita kehoitetaan ottamaan ruokaa edes vähän ja heille kerrotaan, että päivän ohjelmasta selviytyy huomattavasti paremmin kunnolla syöneenä. Muutenkin ruokailuun liittyy opetuksellista puolta, koska tarjolla on terveellistä perusruokaa (esimerkiksi lohilaatikkoa) sekä salaattia, leipää ja juomana maitoa tai vettä.

Lounaan jälkeen oppilaat siirtyvät taas ulos nuorisotyöntekijöiden ja seurakunnan työntekijöiden johdolla. Toinen luokka lähtee nuotiopaikalle ja toinen telttakentälle. Luokat tekevät varsinaiset ryhmäytymisharjoitteet oman luokkansa kanssa. Oppilaille teetetään ensin arvoharjoitteita, joissa he joutuvat valitsemaan ensin helpommin ja sitten aste asteelta vaikeammin, esimerkiksi aluksi hampurilainen vai pizza ja sitten kiusaaja vai kiusattu. Oppilaat asettuvat kuvitteelliselle janalle siihen kohtaan, mitä he ennemmin haluaisivat tai olisivat. Harjoitteen jälkeen keskustellaan arvoalinnoista ja koetetaan saada nuoret ymmärtämään ainutlaatuisuuden käsitettä.

Nuorisotyöntekijä kysyy oppilailta, montako aitoa Leonardo Da Vincin maalaamaa Mona Lisa- taulua on olemassa? Oppilaat tietenkään vastaavat tähän, että yksi. Sitten heiltä kysytään, paljonko tuollaisesta taulusta pitäisi maksaa, jotta sen saisi omakseen? Yleisin vastaus oppilaiden keskuudessa on, ettei taululle voi määrittellä hintaa, koska se on niin harvinainen. Tämän jälkeen he saavat mietittäväkseen (oletetaan, että luokalla on yksi Anni Hirvonen- niminen oppilas), kuinka monta Anni Hirvosta on

olemassa? Tässä kohtaa oppilaat alkavat tajuta harjoitteen tavoitteen. Koska kyseisiä Anni Hirvosia on vain yksi, on hän ainutlaatuinen omana itsenään.

Arvokeskustelun jälkeen oppilaat aloittavat toiminnalliset harjoitteet. Niihin kuuluvat sokkotalutus ja alaköysirata (nuotiopaikalla) sekä tukihoitus (telttakentällä). Aluksi sokkotalutuksessa koko luokka kulkee nuotiopaikan läheisyydessä jonossa kädet toistensa olkapäillä silmät kiinni. Ainoastaan jonon ensimmäinen pitää silmiään auki. Tukioppilaat ovat tässä kohtaa valvojina, ettei kehenkään satu eikä kukaan huijaa. Harjoitteen tarkoituksena on mitata oppilaiden välistä luottamusta isommassa joukossa. Heidän pitäisi pystyä luottamaan siihen, ettei jonon ensimmäisenä kulkeva johda heitä esimerkiksi puuta päin tai ojiin. Joukkosokon jälkeen oppilaat jaetaan pareihin. Parista toisella on silmät kiinni ja hänen tulee luottaa taluttajaansa. Rooleja vaihdetaan ja mikäli tämäkin harjoitus menee hyvin, pääsevät oppilaat alaköysiradalle.

Alaköysirata on kolmen männyn väliin pingotettu rata. Ensimmäisessä välissä on pingotettu liina alaköytenä sekä kolme apuköyttä yläköydessä riippumassa. Toisessa välissä on liina- alaköysi sekä löysällä roikkuva apuköysi. Viimeisessä välissä on irti maasta oleva tukki sekä apuköysi hieman ylempänä. Tarkoitus on, että jokainen oppilas pääsee radan läpi muiden avulla. Oppilaat eivät saa auttaa toisiaan maasta käsin, ainoastaan liinalla tai tukilla seisten. Aluksi moni oppilaista kuvittelee ”juoksevan sa helposti ton läpi”. Hetken kuluttua he yleensä huomaavat, ettei asia olekaan näin. Muiden apua tarvitaan varmasti. Suorituksesta otetaan aikaa ja mikäli oppilas tippuu, siirtyy hän samoin kuin muut köysien päällä irti maasta olevat takaisin jonon päähän.

Harjoitus vaatii keskittymistä, toisten avustamista ja kärsivällisyyttä. Tähän mennessä kaikki luokat ovat päässeet lopulta reitin läpi. Opettajat saavat olla apuna tehtävässä, mutta he eivät saa neuvoa oppilaita. Muut työntekijät antavat turvallisuusohjeita, ja jos näyttää siltä, ettei luokka selvitä tehtävää, myös pientä sanallista apua.

Tukihoituksessa luokka seisoo irti maasta pitkän tukin päällä. Ohjeeksi annetaan, että luokan pitää siirtyä järjestykseen tukin päällä esimerkiksi kengänkoon mukaan. Maahan ei saa tässäkään harjoitteessa koskea. Muitakin järjestyksiä tehdään, ja harjoitteen edetessä huomataan, että tekniikka ohituksessa paranee. Tehtävässä joutuu

koskettamaan toista, samoin puhumaan toiselle. Tällaiset harjoitteet ovat omiaan lisäämään keskinäistä luottamusta ja tuomaan onnistumisen tunteita. Ketään ei kuitenkaan pakoteta suorittamaan harjoitteita. Jos jollakulla on ylitse pääsemättömän vaikeaa esimerkiksi koskettaa toisia, hän voi katsoa tehtävää sivusta. Ohjaajat kuitenkin kannustavat kaikkia yhteistoimintaan.

Luottamuskuja on kaksi vastakkaista riviä oppilaita, ketkä pitävät käsiään eteen ojennettuina. Rivien päästä lähtee aina yksi juoksemaan kujan läpi ja kujaa muodostavat nostavat kätensä juoksijan tieltä pois. Tämä harjoite saa usein aikaan kovaa kiljuntaa. Nuorten kasvoista kuitenkin näkee, että he ovat iloisia, kun ovat voineet luottaa toisten nostavan kädet pois edestä. Ne, jotka kovaan ääneen huutelevat ”mä en tosiaankaan nosta käsiäni” ovat yleensä hitaimpia juoksijoita. He selkeästi pelkäävät, että luokkatoverien kädet osuvat heihin. Kukaan ei kuitenkaan kehtaa jättää käsiään nostamatta, koska muut kuitenkin nostavat. Ryhmäpaine näkyy tässä harjoitteessa hyvin positiivisella tavalla. Wikipedia kertoo, että esimerkiksi yhteinen hyvä tavoite tai jossain asiassa yhdessä onnistuminen ovat positiivisen ryhmäpaineen aikaansaannoksia (Peer pressure, viitattu 15.11. 2011).

Luokkien läpikäytyä harjoitteet oppilaat siirtyvät nuotiopaikalle paistamaan makkaraa ja kuulemaan tiedotteita nuorisopalvelujen ja seurakunnan toiminnasta. Joskus paikalla on myös poliisi kertomassa omasta osuudestaan nuorisotyössä. Mikäli poliisi ei pääse paikalle, nuorisotyöntekijät kertovat Valomerkki- ja Räpsä- keskusteluista. Valomerkki on alle 18- vuotiaille alkoholista poliisille kiinnijääneille nuorille ja heidän vanhemmilleen pidettävä keskustelutilaisuus. Räpsä on samanlainen tilaisuus, mutta alle 15- vuotiaille myymälävarkaudesta tai näpistyksestä kiinnijääneille lapsille tai nuorille. Oppilaat kuuntelevat tätä osiota mielenkiinnolla ja jotkut heistä vapaaehtoisesti kertovatkin luokkatovereilleen olleensa keskustelutilaisuudessa. Oppilaille tulee usein yllätyksenä, että alle 15- vuotias on aina korvausvelvollinen tekemänsä rikkeen suhteen, vaikkei rikosoikeudellista vastuuta vielä olekaan.

Makkaranpaiston yhteydessä pidetään myös pikainen palautekeskustelu. Siihen liittyy kysymyksiä päivän aikana opituista uusista asioista, uusista kavereista tai yleisesti päivän onnistumisesta ja tunnelmasta.

4.3 Ryhmäytymispäivien palautteen kerääminen ja arviointi

Palautteen antaminen ja vastaanottaminen ryhmäytymispäivän jälkeen sekä sen aikana on hyvin tarpeellista. Oppilaiden on hyvä kertoa edes pintapuolisesti omista tunnoistaan päivän päätyttyä ja ohjaajien on hyvä kuulla, miten he ovat oppilaiden mielestä onnistuneet. Ryhmässä annetusta ja vastaanotetusta palautteesta on puhuttu Mikko Aallon Vuorovaikutustaidot- kirjassa.

Palautte voi olla sekä korjaavaa että myönteistä. Korjaava palautte on tärkeässä asemassa, kun tavoitteena on ryhmän selviytymiskyky. Kun annamme korjaavaa palautetta, meidän tulee kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin. Jotta pystymme helpommin valmistautumaan rakentavan palautteen antamiseen, tulee meidän välttää pikareaktiot kuten toisen sanoista ärsyyntyminen, itsessämme. Lisäksi pitää palauttaa mieleen omia virheitä ja miltä itsestä on tuntunut virheiden tekemisen jälkeen. Omasta vajavuudesta voi myös kertoa. Korjaavan palautteen vastaanottajan on hyvä tietää, ettei hän ole ainoa, kelle tällaista palautetta annetaan tai on annettu. (Aalto 2002b, 67)

Korjaavan palautteen tavoitteet on tuotu Aallon kirjassa selkeästi esiin. Ensimmäisenä on toisen henkilökohtainen kasvu tai vahvistuminen. Vastaanottaja voi palautteen avulla käsitellä paremmin omia tunteitaan tai löytää syytä mahdollisesti huonolle itsetunnolle. Palautteen antaja pyrkii luomaan palautteesta eräänlaisen luottamuspuuroman muodon. Kun palautteen vastaanottaja kokee korjaavan palautteen rakentavana, hän haluaa omasta tahdostaan muuttaa käyttäytymistään. Ihminen ikään kuin haluaa ottaa muutoksen omiin käsiinsä. (Aalto 2002b, 74)

Myönteisen palautteen antaminen taas on yksi parhaita keinoja lisätä ryhmän turvallisuutta. Oman olon parantuminen myönteisen palautteen myötä auttaa ihmistä olemaan helpommin luottavaisessa suhteessa ryhmän muihin jäseniin. Yksilöön kohdistuvia myönteisen palautteen vaikutuksia ovat muun muassa itsetunnon vahvistuminen, kehittyminen kyvyssä nähdä muissa hyviä puolia sekä uskon lisääntyminen omiin mahdollisuuksiin. Ryhmään kohdistuvia myönteisiä vaikutuksia ovat muun muassa ryhmän ilmapiirin parantuminen, luovuuden lisääntyminen sekä rohkaistuminen kehittämään itseilmaisua (Aalto 2002b, 82- 83) Koululuokasta puhuttaessa tällaisten

ominaisuuksien vahvistaminen on hyvin tärkeää, jotta oppilaat voisivat hyvin sekä yksilöinä että ryhmänä.

Oppilailta ja opettajilta saatu palaute ja sen arvioiminen ja käsittely ovat tärkeitä tehtäviä, jotta toiminta olisi tulevaisuudessakin tarkoituksenmukaista ja kaikkia tyydyttävää. Päivän jälkeen nuotiopaikalla tehty palautekeskustelu on pikainen katsaus oppilaiden päällimmäisiin tunteisiin ja ajatuksiin päivän kulusta ja annista. Kahden puun väliin osoitetaan kuvitteellinen jana. Puut edustavat kahta ääripäätä (yleensä kyllä tai ei) erilaisissa kysymyksissä. Oppilailta on kysytty muun muassa sitä, ovatko he oppineet jotakin uutta luokkatovereistaan päivän aikana. Lisäksi olemme kysyneet sitä, ovatko oppilaat oppineet jotakin uutta taitoa tai muutoin kokeneet itsestään jotain uusia asioita. Opettaja saa halutessaan osallistua näihin kysymyksiin vastaamiseen.

5 RYHMÄYTYMISPÄIVÄN SATOA JA KEHITTÄMISEHDOTUS

Ryhmäytymispäivän tavoitteiden onnistuminen huomataan jo osittain päivän loputtua. Alussa esittelemieni ryhmän ja ryhmäyttämisen käsitteiden pohjalta voidaan tässäkin todeta, että siinä luvussa (luku 2) esiin tuodut asiat toimivat myös ryhmäyttämispäivässä. Tämä sen vuoksi, että ryhmäytymispäiviä ovat tekemässä alansa ammattilaiset, joilla on tietoa ja taitoa ryhmänohjauksesta.

Pohdin tässä luvussa niitä asioita, jotka havaitaan kaikkein selvimmin. Lisäksi yhdistän tähän kappaleeseen pohdintaa kehittämisehdotuksesta eli jatkopalautelomakkeen luomisesta ja käyttöönotosta. Alaotsikoissa esitetyt asiat ovat omia ryhmäytymispäivien aikana tekemiäni huomiota, joista olemme myös keskustelleet muiden ohjaajien kanssa ryhmäytymispäiviä suunniteltaessa sekä niiden jälkeen.

5.1 Ryhmähengen parantuminen ja sosiaalisten kontaktien luominen

Päivän aikana kaikkien työntekijöiden on hyvä tehdä havaintoja siitä, kuinka aamulla bussissa paikan päälle matkustanut luokka on saavuttanut kenties jotain korvaamatonta. Kuin huomaamattaan oppilaat juttelevat hilpeämmin toisilleen, myös se luokan hiljaisin sanoo sanottavansa. He myös tuntuvat usein olevan huomattavasti vapautuneempia. Osaksi tämä vapautuminen johtuu varmasti siitä, että oppilaat ovat viet-

täneet toiminnan täyteen päivän ulkoilmassa. Yksi osa-ansio on kuitenkin mielestäni se, että oppilaat ovat huomanneet päivän aikana luokkatovereistaan löytyneet voimavarat. Ohjaajat keskustelevat tekemistään havainnoista hieman ryhmäytymispäivän päätyttyä, lähinnä pintapuolisesti. Keskusteluissa tuodaan yleensä esiin ne oppilaat, jotka ovat kenties aiheuttaneet huolta päivän aikana. Myös onnistuneista toiminnoista keskustellaan.

Tilanne on toki helpompi, mikäli luokka on tuntenut toisensa etukäteen. Silti tuntemattomampikin luokka kokoaa fyysiset ja älylliset voimansa jotenkin päivän aikana. Tässä tärkeä tekijä ovat kaikki päivän ohjaajat, jotka osaltaan luovat hyvää yhteishenkeä ja kannustavat kaikkia tasapuolisesti. Ryhmä liikkeelle!- julkaisussa esitellään kolme perusröoliä, joita ohjaaja tarvitsee (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 27).

Ryhmän johtaja →	Ilmapiiri ja normit
Ymmärtävä kuuntelija →	Ryhmäilmiöt ja reflektointi
Vaikuttaja →	Muutostekijä, joka ohjaa tavoitteisiin

Kuvio 1

Ryhmän johtaja- ohjaajalla on mahdollisuus luoda vallitseva ilmapiiri oikeanlaisen ohjauksen ja oikeanlaisten toimintojen perusteella. Johtaja pystyy myös asettamaan rajat ja normit, joiden mukaan ryhmä toimii. Ymmärtävä kuuntelija- ohjaaja taas huomaa ryhmää ohjaavat ilmiöt (kannustaminen, selän takana puhuminen jne.) sekä osaa auttaa oppilaita reflektoimaan toimintaansa ja toiminnan seurauksia. Vaikuttaja- ohjaaja ottaa omalla persoonallaan ja tavallaan osaa ryhmän tekemisiin, ja mahdollistaa positiivisen ryhmähengen syntymisen. Tällaisella ohjaajalla on myös kyky muuttaa negatiivinen ilmapiiri positiiviseksi.

Erilaiset perusröolit kuvastavat hyvin ryhmäytymispäivien kaikkia ohjaajia. Jokaisella ohjaajalla on paikkansa kaikkien kolmen roolin toteuttajana. Kuten mainitsin aikaisemmin ryhmäytymispäivien suunnittelun kohdalla, on joillakuilla ohjaajista tärkeä rooli myös ryhmäytymispäivien koordinaattoreina.

Joka luokasta löytyy yksilöitä. Luokka koostuu niistä, niin kuin mikä tahansa yhteisö. Tähän luokkayhteisöön kuuluminen voi olla joillekin vaikeaa ja joillekin helppoa. Kovääniset ja rohkeat saavat itsensä paremmin esille kuin hiljaiset ja syrjäänvetäytyvät. Silti he kaikki tarvitsevat sosiaalisia kontakteja selviytyäkseen elämästä tai ainakin koulupäivästä kerrallaan. Ilman yhteisön tukea on vaikea olla vuorovaikutuksessa, tehdä tehtäviä tai viettää vapaa-aikaa. Liian usein näkee välituntisin yksinään pihalla seisoskelevia tyttöjä tai poikia.

5.2 Yhteistoiminnan ja yhteisöllisyyden lisääntyminen

Kun kiinteä, isohko ryhmä tekee jotain yhdessä, yhteisiä päämääriä tavoitellen, syntyy ryhmäyttämispäivien ollessa kyseessä hyvää jälkeä. Luokallinen oppilaita selviytyy melko vaativistakin tilanteista yhdessä. Tämä saattaa auttaa oppilaita huomaamaan yhdessä tekemisen voiman.

Toimivan ryhmän tunnuspiirteitä on esitelty Ryhmä liikkeelle!- julkaisussa. Ryhmää ylläpitävät piirteet ovat:

Myönteinen riippuvuus:

- Ryhmällä on tunne siitä, että sen jäsenet tarvitsevat toinen toistaan.
- Yhteinen menestyminen koituu kaikkien oppimisen ja kehittymisen eduksi.

Vuorovaikutteinen viestintä:

- Toiminnalliset menetelmät tarjoavat hyvän ilmapiirin kehittämiskeinon, koska harjoitukset mahdollistavat tasapuolisen kommunikoinnin jäsenten välillä.

Yksilöllinen sitoutuminen:

- Jokaisen vastuuta lopputuloksesta korostetaan.
- Tehtävien edellyttäessä itsenäistä vastuuta ja työskentelyä, syntyy sitoutumista.

Sosiaalinen yhdessä tekeminen:

- Merkitsee tilan antamista ja sallivuuden opettelua.
- Ryhmän on kestävä erilaiset mielipiteet ja opittava tekemään valintoja.

Toiminnan pohtiminen ja reflektointi:

- Luo sillan omien kokemusten ja tunteiden muuntamiseksi uusiksi teorioiksi ja käytännön malleiksi.
- Ryhmä oppii tietoisesti tarkkailemaan toimintaansa, yhteistyötaitojen kehittymistä ja omaa oppimista.

(Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011. 22- 23)

Monet luokat järjestävät myös toimintaa kouluillaan. Diskot ja myyjäiset ovat hyviä esimerkkejä. Niillä kerätään yleensä rahaa esimerkiksi luokkaretkeen, mutta niillä on myös merkitystä oppilaiden hyvinvoinnille. Onnistumisen kokemukset ja ryhmänä saavutettu päämäärä motivoivat oppilaita. Kysymyksessä on koheesio eli ryhmän kiinteys. Tehtäväkoheesiossa ryhmän tavoite on joukkoa yhdistävä ja ylläpitävä voima, kun taas sosiaalinen koheesio liittyy yksilöiden välisiin suhteisiin ja tunnekokemuksiin (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 20). Yhteistoiminnan kautta oppilaat saavat lisäksi hyvää kokemusta tapahtumien järjestämisestä.

5.3 Tiedottaminen

Itse ryhmäytymispäivistä luokille ilmoittaminenkin on tiedottamista. Siinä kerrotaan päivästä tarpeellisena toimintona ryhmähengen kohottamiseksi. Päivän aikana tiedotetaan eri tahojen tarjonnasta ja jopa näytetään esimerkkejä toiminnasta (köysiradat jne.). Valitettavasti tuntuu nykyään olevan niin, etteivät kuntalaiset oikein tiedä, mitä heille olisi tarjolla. Oppilaiden vanhemmat ovat mielestäni liian usein ihmeissään siitä, että kunnassa on nuorisotiloja, joissa työskentelee nuoriso- ja kasvatusalan ammattilaisia. Monet oppilaatkaan eivät ole tietoisia siitä, mihin kaikkeen he voisivat osallistua. Toimintojen aktiivisella markkinoinnilla saadaan näkyvyyttä kunnan palveluille.

Ryhmäytymispäivänä oppilaille jaetaan myös nuorisopalveluiden esite. Mielestäni muutkin yhteistyökumppanit voisivat käyttää tilaisuutta hyväkseen ja jakaa jotakin konkreettista näille oppilaille, esitteitä, flyereita tai muuta sellaista. Jotta ryhmäytymispäivät tulisi jatkossakin olemaan tarpeellinen ja hyväksi koettu käytäntö, pitää niitä jotenkin kehittää. Kehittämisideaksi olen ottanut jatkopalautteen keräämisen oppilailta ja opettajilta.

5.4 Jatkopalautelomakkeen tekeminen ja käyttö

Mielestäni pelkkä ryhmäytymispäivän jälkeen kerätty pikainen palaute ei anna oikeaa kuvaa toiminnan tavoitteiden saavuttamisesta. Oppilaat ja opettaja kertovat siinä melko kevyellä tavalla ensitunnelmat päivän annista. Lisäpalaute esimerkiksi kaksi tai kolme viikkoa ryhmäytymispäivien jälkeen kertoisi jo huomattavasti enemmän. Päivän aikana luokkatovereista ja yhteishengen luomisesta opitut asiat vaativat kypsyykseen enemmän aikaa kuin muutaman minuutin. Jonkinlainen kirjallinen palautekysely olisi hyvä keino tutkia päivästä saavutettua hyötyä.

Olen liittänyt tähän työhön kehittäessäni palautekyselylomakkeen (liite 1). Kyselylomakkeessa käydään läpi tarkentavin kysymyksin erilaisia asioita. Näitä asioita on muun muassa se, onko oppilaiden mielestä kiusaaminen ja syrjiminen vähentynyt luokalla ryhmäytymispäivän ansiosta. Oppilaat ovat tunteneet toisensa jatkokyselyyn mennessä jo reilun kuukauden, ehkä kauemminkin. Sen perusteella he osaavat jo vastata esitettyihin kysymyksiin. Lisäksi kysytään oppilaiden mielipidettä siihen, ovatko he oppineet tuntemaan luokkatovereitaan paremmin ja onko heidän helpompi puuttua kiusaamistilanteisiin.

Jatkokyselylomakkeet voitaisiin jakaa nuorisotyöntekijän toimesta täytettäväksi oppilaanohjauksen tunnilla noin kuukausi ryhmäytymispäivien jälkeen. Oppilaanohjauksen tunneilla oppilaat yleensä saavat opettajalta tietoa esimerkiksi jatko-opiskeluasioista tai he opettelevat täyttämään tärkeitä lomakkeita. Siksi valitsin jatkopalautelomakkeen täytön ajankohdaksi oppilaanohjauksen tunnin. Aluksi heidän kanssaan keskusteltaisiin suullisesti siitä mitä he muistavat päivästä ja minkälaiseksi he kokivat sen. Sen jälkeen oppilaiden annettaisiin rauhassa täyttää lomake.

Opettajalta voidaan kysyä päivän onnistumisesta ja hyödystä koululla tapahtuvan henkilökohtaisen keskustelun avulla. Opettaja huomaa oppilaissa tapahtuneet muutokset hyvään tai huonoon suuntaan melko helposti, koska hän luokanvalvojana viettää oppilaiden kanssa paljon aikaa. Opettajien kanssa tulee muutenkin tehtyä luonte-

vaa keskusteluihin perustuvaa yhteistyötä, joten suullinen tiedustelu ryhmäytymispäivän kulusta ja annista sopii hyvin.

Palautelomakkeista kootut tiedot otettaisiin hyötykäyttöön suunniteltaessa tulevia ryhmäytymispäiviä. Oppilailla saattaa olla hyviä ehdotuksia koskien päivän aikana tehtäviä toimintoja. Päivää rakentavat työntekijät voisivat muokata päivästä ohjaajien ja oppilaiden yhdessä suunnitteleman kokonaisuuden oppilaiden antamien ideoiden perusteella. Kyselystä saatujen kiusaamista koskevien tietojen perusteella myös opettajat voisivat paremmin havainnoida luokkansa ryhmähenkeä ja tarvittaessa puuttua huomaamiinsa epäkohtiin.

Olen tehnyt jatkopalautelomakkeesta tarkoituksella yksinkertaisen. Se on vasta kokeiluversio, jonka avulla alustavasti tulevaisuudessa kartoitetaan, onko oppilailta edes mahdollista saada pätevää tietoa. Oppilaat eivät siis aikaisemmin ole vastanneet minkäänlaiseen kirjalliseen kyselyyn koskien ryhmäytymispäivien onnistumista.

6 YHTEENVETO

Ryhmäytymispäivät ovat erittäin tarpeellinen yhteistoimintamuoto monella eri tavalla. Koulun ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö lisää näiden jokaisen ammattikunnan jaksamista omassa työssään. Sen lisäksi koulujen seitsemänsien luokkien oppilaat saavat ainutlaatuisen tilaisuuden tutustua toisiinsa inspiroivassa ympäristössä suorittaen tavoitteellisia harjoitteita. Toivon, että opinnäytetyöni lukijat saavat kattavan kuvan tästä toiminnasta ja sen pienimuotoisesta kehittämisestä. Itselleni oli erittäin mielenkiintoista paneutua syvemmin tähän aiheeseen. Työskennellessäni ryhmäytymispäivissä tuntuivat ne joskus rutiininomaiselta työtehtävältä. Opinnäytetyöni auttoi minua havaitsemaan, että niihin kuitenkin liittyy erittäin tärkeä tavoitteellinen ajatus.

Päivien suunnittelusta alkaen, valittavilla harjoitteilla, painotetaan sitä seikkaa, että oppilaiden on hyvä tuntea toisensa kunnolla. Ystäviä koko joukosta ei välttämättä keskenään tule, mutta kaikkien kanssa pitää opetella tulemaan toimeen. Ryhmäytymispäivän harjoitteet tähtäävät juuri siihen tavoitteeseen. Lisäksi jatkopalautteen kerääminen tuo lisäarvoa tulevaisuuden ryhmäytymispäivien suunnitteluun sekä antaa

kuvan oppilaiden välisistä suhteista ja niiden tilasta (kiusaaminen, puuttuminen, kaverisuhteet).

Koulun ja nuorisopalveluiden välinen moniammatillinen yhteistyö on varmasti yhä enenevää. Koulujen opettajat hallitsevat opetukseen liittyvät seikat. Sen lisäksi he ovat myös kasvattajia oppilaiden arjessa perheen lisäksi. Nuorisotyöntekijöiden rooli taas on enemmän vapaa- aikaan liittyvää, mutta silti on hyvä, että heitä näkyy kouluissakin. Nuorisotyöntekijöillä ja muillakin ryhmäytymispäivään osallistuvilla ammattitahoilla on heilläkin tärkeä rooli nuorten elämässä. Heistä kaikista voisi käyttää nimitystä kasvattaja.

Mielestäni vanhemmat ovat melko pitkälle sysänneet kasvatusvastuuta pois itseltään, joko tahattomasti tai tahallaan. Tämä näkyy lasten ja nuorten pahoinvoinnin lisääntymisenä, koska kotoa tullut välittäminen ja tuki ovat heille elintärkeitä. Kukaan ei voi lopulta korvata vanhemmilta tullutta lämpöä ja turvaa. Nuoret itsekin toivovat vanhempien olevan läsnä. Aiheesta on tehty hiljattain mielenkiintoinen tutkimus. Ulla Melto Tampereen Ammattikorkeakoulusta Sosiaalialan vaihtoehdoiselta koulutusalaalta on syventynyt tähän tutkimuksessaan "Avointa vuorovaikutusta- Nuorten näkemykset vanhempien roolista hyvinvoinnin edistäjinä". Tutkimukseen osallistuneet nuoret jakavat ajatuksiaan mm. siitä, että vanhempien pitää toimia rajojen asettajina sekä ensikädessä huolehtia lapsen hyvinvoinnista (Melto 2010, 30). Monet vanhemmat harvoin kysyvät lapsiltaan, mitä lapset oikeasti haluavat. Materiaalisen pääoman sijaan monet lapset ja nuoret kaipaavat vanhemmiltaan aikaa ja apua.

Ryhmäytymispäivät tukevat osaltaan nuorten kasvua. Nuoret oppivat huomaamaan yhteisöllisyyden voiman. Heidän ajatusmaailmansa voi pikkuhiljaa kääntyä negatiivisesta positiiviseen, kun he tajuavat yhdessä onnistuneensa jostakin tehtävästä. Lisäksi nuoret oppivat tarvittaessa pyytämään apua joko luokkatovereiltaan tai luotettavalta aikuiselta.

Ryhmäytymispäivät ovat sosiaalipedagogista toimintaa. Sosiaalipedagogisessa toiminnassa pyrkimyksenä on kohdata yhteiskunnan epäkohtia, auttaa huono-osaisia ja edistää hyvinvointia, oikeudenmukaisuutta, yhteiskuntarauhaa, yksilön vapautta, yhteiskuntavastuuta, yhteisöllisyyden kokemista ja osallistamista sekä ehkäistä syrjäy-

tymistä ja leimaantumista (Sosiaalipedagogiikka, viitattu 21.11.2011). Lehtori Asta Rautiainen Helsingin ammattikorkeakoulu Stadiasta on kirjoittanut aiheesta koskevan artikkelin sosiaalipedagogiseen aikakauskirjaan vuonna 2005.

Rautiainen toimi tuolloin Koulua ja elämää varten- hankkeen koordinaattorina Helsingin Myllypuron alueen peruskouluissa. Hankkeen päällimmäinen tarkoitus oli elämänhallintaa tukevien, syrjäytymistä ehkäisevien sosiaalipedagogisten toimintamallien kehittäminen ja vakiinnuttaminen osaksi koulujen arkea, jolloin pitkällä aikavälillä koulun yhteisöllisyys, suvaitsevaisuus ja työrauha lisääntyvät, vanhemmat rohkaistuvat ottamaan entistä enemmän vastuuta kasvatuksesta ja opettajien työssä jaksaminen lisääntyy (Rautiainen, 2005. 1). Tärkeä näkökulma oli myös jakaa opettajille kaantuvaa sosiaalista työtä, jolloin opettajat pystyvät keskittymään entistä enemmän perustehtäväänsä, opettamiseen (mt., 1).

Hankkeesta saatiin erittäin hyviä kokemuksia. Toimintojen koettiin vahvistavan oppilaiden elämänhallintataitoa sekä lisäävän koulujen yhteisöllisyyttä ja työskentelyrauhaa. Lisäksi opettajat kokivat toimintojen tukevan opetusta. (Rautiainen, 2005. 10)

Haluan, että ryhmäytymispäivät tulevat jatkossakin olemaan Kotimäen yläkoululla toivottu ja odotettu tapahtuma sekä nuorille että opettajille ja ohjaajille. Tämän opinäytetyön tarkoitus on avata päivien tavoitteita ja konkreettisia tehtäviä, sekä tuoda päiviin uutta sisältöä jatkopalautelomakkeen avulla.

LÄHTEET

Aalto Mikko 2002a. Turvallinen ryhmä. Aseman Lapset ry. Forssa: Forssan Kirjapaino Oy.

Aalto Mikko 2002b. Vuorovaikutustaidot. Aseman Lapset ry. Forssa: Forssan Kirjapaino Oy.

Helsingin Nuorisoasiainkeskus. Kohta "Nuorisotilojen yhteystiedot".

[Http://www.hel.fi/hki/Nk/fi/Nuorisotilat/Nuorisotalojen+yhteystiedot/Torpparinm_en+nuorisotalo](http://www.hel.fi/hki/Nk/fi/Nuorisotilat/Nuorisotalojen+yhteystiedot/Torpparinm_en+nuorisotalo). Viitattu 15.11.2011.

Helsingin Sanomat. Kohta "Pääkirjoitus".

[Http://www.hs.fi/paakirjoitus/artikkeli/Kouluyhteisöön+kuuluminen+tukee+lapsen+mielenterveyttä/HS20080705SI1MA01h35](http://www.hs.fi/paakirjoitus/artikkeli/Kouluyhteisöön+kuuluminen+tukee+lapsen+mielenterveyttä/HS20080705SI1MA01h35). Viitattu 15.11.2011

Himberg Lea & Jauhiainen Riitta 1998. Suhteita. Minä, me ja muut. 1. painos.

Porvoo: WSOY.

Kataja Jukka, Jaakkola Timo & Liukkonen Jarmo 2011. Ryhmä liikkeelle!

Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Juva: Bookwell Oy.

Niemistö Raimo 1998. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. Tampere: Tammer-Paino.

Nokelainen Essi & Toikander Terhi 2006. Ohjattu pienryhmätoiminta osana nuorisotyötä. Perusteluita toiminnan tehokkuudelle. HUMAK. Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyö.

Pohjola Kirsi 2010. Nuorisotyö koulussa. Nuorisotyö osana monialaista oppilashuoltoa. A: Tutkimuksia ja raportteja. Mikkelin Ammattikorkeakoulu. Mikkeli.

Rautiainen Asta. 2005. Sosiaalipedagoginen toiminta oppilaiden arjessa. Sosiaalipedagoginen aikakausikirja. Vuosikirja 2004.

Vilén Marika, Leppämäki Päivi & Ekström Leena 2002. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. 1.- 2. painos. Porvoo: WSOY.

Wikipedia. Kohta "Peer pressure". https://en.wikipedia.org/wiki/Peer_pressure
Viitattu 15.11.2011.

Wikipedia. Kohta "Sosiaalipedagogiikka".
<https://fi.wikipedia.org/wiki/Sosiaalipedagogiikka>. Viitattu 21.11.2011.

LIITE 1

Palautekysely

Hei!

Ryhmäytymispäivät ovat ohi, ja kaikille on toivottavasti jäänyt hyviä muistoja ja kokemuksia mieleen. Päivän lopussa oli nopea palautteenanto, mutta mielelläni me järjestäjät kuulisimme ajatuksianne päivästä näin jälkikäteenkin. Tähän kyselyyn vastataan opon tunnilla. Rastita oikea vaihtoehto. Avoimiin kysymyksiin voi vastata yhdellä tai kahdella lauseella. Kiitos kaikille osallistumisesta!

Luokka:

7A ___ 7B ___ 7C ___ 7D ___ 7E ___

Tyttö ___ Poika ___

Onko luokan yhteishenki mielestäsi muuttunut ryhmäytymispäivän jälkeen?

Paljon parempaan päin ___

Jonkin verran parempaan päin ___

Pysynyt samana ___

Muuttunut huonommaksi ___

Olen huomannut kiusaamisen luokallani

Vähentyneen paljon ___

Vähentyneen jonkin verran ___

Pysyneen samana ___

Lisääntyneen ___

Jos huomaan jotakuta kiusattavan, uskallan puuttua tilanteeseen

Kyllä ___

En ___

Kommentoi tähän, miksi vastasit kyllä tai

ei _____

Olen saanut ryhmäyttämispäivien jälkeen uusia kavereita/ystäviä luokaltani

Kyllä ___

En ___

Kerro omin sanoin, mitä haluaisit ryhmäyttämispäivässä tehtävän? (Leikit, pelit, seikkailutehtävät yms.)

Kiitos vastauksestasi!